

Kayıtdışı Ekonomi ile Mücadele Önlemlerinden Biri; 8 Milyar TL'yi Aşan Ödemelerin Belgelendiril- mesi

Murat KOÇ

Vergi Denetmeni

GİRİŞ

Ülkemiz sanayileşme ve ekonomik büyüme sürecinde oldukça önemli aşamalar kaydetmiştir. Ancak ekonomik büyümede ortaya çıkan olumlu gelişme refahın kitlelere dağılımına yansıtılamamıştır. Bu da sosyoekonomik alanda ülkemizin karşılaştığı en önemli problemlerden birini oluşturmuştur.

Gelir dağılımındaki bozukluk başta enflasyon olmak üzere hızlı nüfus artışı, yüksek oranlı işsizlik, piyasa yapısı, kayıtdışı ekonominin yaygınlaşması, yolsuzluk v.b. gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Gelir dağılımındaki bozukluğun nedenlerinden biri olan kayıtdışı ekonomi son yıllarda ülke GSMH içerisine oranla çok önemli bir boyuta ulaşmıştır. Mali idare de kayıtdışı ekonomi ile mücadeleye çok önem vermeye başlamış ve bu amaçla bazı tedbirler alarak yeni uygulamalar hayata geçirmiştir. Bu önlemlerden biri de ticari işlemler sonucu yapılan ödeme ve tahsilatlardan belirli tutarları aşanların tevsik edilmesi uygulamasıdır.

Maliye Bakanlığı Vergi Usul Kanunu'nun Mükerrer 257'nci maddesinin birinci fıkrasının 2 nolu bendi ile verilmiş olan yetkiyi kullanarak ticari işlemler ile finansal hareketlere

taraf olanların izlenmesi ve ekonomik olayların kayıt altına alınması amacıyla 320, 323, 324 ve 332 seri nolu Vergi Usul Kanunu tebliğlerini çıkartmıştır. Şimdi bu tebliğlerle getirilen düzenlemeleri açıklamaya çalışalım.

1. Tevsik Zorunluluğuna Gidilmesinin Amacı

Tebliğlerle getirilen düzenlemenin amacı; ticari işlemler ve finansal hareketlerin taraflarının izlenmesi ve vergiyi doğuran olayların mali kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit edilmesidir.

04.07.2003 tarih ve 25158 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 320 sıra nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde mükelleflerin ticari işlemleri ile nihai tüketicilerden mal ve hizmet bedeli olarak yapacakları 5.000.000.000 TL' yi aşan tahsilat ve ödemelerini 01.08.2003 tarihinden itibaren banka veya özel finans kurumları aracılığıyla yapmaları ve bu kurumlarca düzenlenen dekont veya hesap bildirim cetvelleri ile tevsik etmek zorunluluğu getirilmiştir. Daha sonra çıkarılan 01.08.2003 tarih ve 25186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 323 nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde bu tutar ekonomik çevrelerinin talepleri ve gönüllü katılımlarının da sağlanması amacıyla 10.000.000.000 TL' ye çıkarılmıştır. Son olarak söz konusu tutar 27.04.2004 tarihinde yayınlanan 332 sıra nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 01.05.2004 tarihinden geçerli olmak üzere 8.000.000.000 TL olarak belirlenmiştir. Ayrıca tahsilat ve ödemelerin yapılacağı kurumlar arasına Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT)'de alınmıştır.

2. Tevsik Zorunluluğu Kapsamında Bulunan Mükellefler

Tebliğde belirtilen hususlar doğrultusunda ;

- * Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar
- * Kazancı basit usulde tespit edilenler
- * Defter tutmak zorunda olan çiftçiler
- * Serbest meslek erbabı
- * Vergiden muaf esnaf

kendi aralarında yapacakları ticari işlemleri ile nihai tüketicilerden (Türkiye'de mukim olmayan yabancılar hariç) mal veya hizmet bedeli olarak yap-

cakları 8 milyar TL' yi aşan tahsilat ve ödemelerini tevsik etmekle mükelleftirler.

3. Tevsik Zorunluluğu Kapsamında Bulunan Ödemeler

Yukarıda sayılan kimselerin kendi aralarında yapacakları işlemler ile nihai tüketicilerden mal ve hizmet bedeli olarak yapacakları ödemelerden 8 milyar TL' yi aşan ödemelerin tevsiki zorunludur. Ayrıca mal ve hizmet bedellerinin yanı sıra belirtilen tutarı aşan avans , depozito ve pey akçelerinin de tevsiki zorunluluğu bulunmaktadır.

Nihai tüketicilerin de kendi aralarında yapacakları alış verişlerden dolayı ortaya çıkacak tahsilat ve ödemeler tevsik zorunluluğu kapsamında bulunmamaktadır.

4. Tevsik Zorunluluğu Kapsamında Olmayan Ödeme ve Tahsilatlar

Tevsik zorunluluğu kapsamına giren kişiler ile nihai tüketicilerden genel ve katma bütçeli idareler ile döner sermaye işletmelerine yapacakları ödeme ve ya tahsilat işlemlerinin banka ve özel finans kurumları ile PTT tarafından düzenlenecek belgeler ile tevsik zorunluluğu bulunmaktadır. Bunlara ek olarak 323 nolu tebliğde

- Sermaye piyasası aracı kurumlarında
- Yetkili döviz müesseselerinde
- Noterlerde
- Tapu dairelerinde yapılan işlemlere konu olan ödemelerin yukarıda belirtilen kurumlar aracı kılınarak yapılması zorunluluğu olmadığı belirtilmiştir.

Uygulamada ortaya çıkan tereddütler sonucu Maliye Bakanlığı bu tereddütleri gidermek ve sorunlu hususlara açıklama getirmek maksadıyla 28.10.2003 tarih ve 25273 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 324 seri no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğini çıkartmıştır. Buna göre problemlı hususlar ve uygulamasının nasıl olacağı şu şekilde açıklanmıştır.

A- Vadeli Satışlarda

Tevsik kapsamına giren mal ve hizmet bedelinin 8 milyar TL' yi aşması durumunda ödemeler ve tahsilatlar banka , özel finans kurumları ve PTT aracılığıyla yapılacaktır. Bir başka deyişle faturada belirtilen tutarın tevsik kapsa-

mındaki tutarı aşması yeterli olacaktır. Bu bedel farklı tarihlerde ödense bile her bir ödeme ve tahsilatın belirtilen kurumlardan geçirilmesi gerekecektir.

Örneğin; mükellef A 30.000.000.000-TL bedelinde olan bir malını satarak faturasını düzenlemiştir. Ancak alıcı malın bedelini 5 taksit halinde ödeyecektir. Bu durumda fatura bedeli belirlenen limiti aşmış olduğundan taksit tutarı banka , özel finans kurumu veya PTT aracılığıyla ödenecektir.

B- Cari Hesap Kullanılmasında

İşletmelerin kendi ortakları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden olan ve herhangi bir ticari içeriği olmayan nakit hareketlerinde işlem tutarının 8 milyar TL'yi aşması halinde bu işlemlere ilişkin ödeme ve tahsilatların da banka, özel finans kurumları veya PTT aracılığıyla yapılması gerekmektedir.

Örneğin; A işletmesi ortağı olan B işletmesinden nakit olarak borç almıştır. Bu borç ticari bir içeriği olmamakla beraber nakit hareketi söz konusu olduğundan bedelin 8 milyar TL'yi aşması halinde tahsilat ve ödemeler banka, özel finans kurumu veya PTT aracılığıyla yapılması gerekmektedir.

C- Serbest Meslek Erbabında

Vergi Usul Kanunun 236'ncı maddesi hükmüne göre serbest meslek erbabı hizmeti tamamlamasına müteakip yaptığı tahsilat için serbest meslek makbuzu düzenlemektedir. Yani serbest meslek kazancında geçerli olan esas tahsil esasıdır.

Serbest meslek erbabının da mesleki faaliyetlerine ilişkin ve tutarı 8 milyar TL' yi aşan her türlü tahsilatlarını banka, özel finans kurumu veya PTT aracılığıyla yapması gerekmektedir.

Bu hususlara ek olarak Maliye Bakanlığınca tespit edilen tutarın üzerinde kalan işlemlerin tevsik zorunluluğundan kaçınmak amacıyla parçalara ayrılması da kabul edilmeyecektir. Aynı günde aynı kişi veya kurumlarla yapılan işlemler tek bir ödeme veya tahsilat olarak kabul edilecek ve tevsiki zorunlu olacaktır.

5- Tevsik Zorunluluğuna Uymamanın Müeyyidesi

Maliye Bakanlığı , ödeme ve tahsilatlarda tevsik zorunluluğuna ilişkin düzenlemeleri Vergi Usul Kanununun mükerrer 257'nci maddesinin verdiği yetkiye dayanarak yapmıştır. Yine Vergi Usul Kanunun mükerrer 355' nci mad-

desinde yer alan hüküm gereğince mükerrer 257'nci maddesi ile getirilen zorunluluklara uymayanlara özel usulsüzlük cezası kesilmesi gerekmektedir.

2004 yılı için uygulamada bulunan özel usulsüzlük cezaları aşağıdaki gibidir.

<u>Mükellef Grupları</u>	<u>Uygulanacak Ceza (TL)</u>
Birinci Sınıf Tüccarlar	1.070.000.000
Serbest Meslek Erbabı	1.070.000.000
İkinci Sınıf Tüccarlar	500.000.000
Defter Tutan Çiftçiler	500.000.000
Basit Usulde Vergilendirilenler	500.000.000
Vergiden Muaf Esnaf	250.000.000

Burada; mükellefler arasındaki ticari işlemlerde bir mükellefin tahsilatı diğer mükellefin ödemesi olacağından özel usulsüzlük cezası her iki mükellef için de uygulanacaktır.

6- Tevsik Zorunluluğuna Uyulduğunun İspatı

Mükellefler ticari işlemleri ile nihai tüketicilerden mal ve hizmet bedeli olarak yapacakları 8 milyar TL' yi aşan tahsilat ve ödemelerini banka, özel finans kurumu veya PTT aracılığıyla yapacaklardır. Bu ödemeler ve tahsilatlar aracı kılınan kurumlardan ; havale, çek , kredi kartı , ve bu kurumlar aracılığıyla tahsil edilen senetler gibi bankacılık araçları kullanılarak yapılan ödemeler ve tahsilatlar karşılığında dekont veya hesap bildirim cetvelleri düzenlendiğinde tevsik edilmiş sayılacaktır.

Banka ve özel finans kurumlarının internet şubeleri üzerinden yapılan işlemler de bu kapsamda değerlendirilecektir.

SONUÇ

Bugün ülkemiz işsizlik, enflasyon , yüksek borç gibi ekonomik ve sosyal sorunlarla karşı karşıyadır. Bütün bunların özünde kamu borçlarının yüksek olması, kamu gelirlerinin kamu giderlerini karşılayamamasından kaynaklanmaktadır. Sağlıklı bir kamu maliye yapısının oluşturulabilmesi ancak kayıt di-

şılığın önlenmesi, verginin geniş tabana yayılarak devletin temel gelir kaynağı olan vergi gelirlerinin artırılması ile mümkün olacaktır.

Tahsilat , ödeme ve avans işlemlerinde 8 milyar TL' yi aşan tutarların banka, özel finans kurumları ve PTT aracılığıyla yapılmasına yönelik getirilen düzenleme kayıtdışı ekonomiyle mücadelede önemli bir aşamadır. Bununla amaçlanan husus işlemlerin parasal boyutunun ve takip eden kısımlarının kontrol altına alınarak vergi kayıp ve kaçağının azaltılmasıdır. Bu şekilde uygulamaya konulacak yeni düzenlemelerle kayıtdışı ekonomiyle mücadelede başarılar kazanılacağı kanısındayız.